

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Торба Н. Г., кандидат психологічних наук, доцент,
кафедра педагогіки психології та менеджменту,
Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти,
м. Біла Церква, Україна

Проблематика соціальної психології — це широкий спектр питань, які вивчає ця наука, зокрема поведінку та мислення людей у соціальних групах, взаємодію між людьми, соціально-психологічні явища та вплив соціального середовища на особистість.

Це психологічна наука про соціальне, психологія, яка прагне зробити свій внесок у його пізнання і пояснення. Під соціальним розуміють особливу реальність, яка створюється людьми через буття в спільнотах. У широкому значенні категорією —соціальне позначають усе суспільне, всю систему суспільних відносин, що є, з одного боку, надорганічними і в цьому сенсі надприродними, з другого — надіндивідуальними (надперсональними). При цьому категорію —соціальне з певною умовністю переносять і на поведінку так званих соціальних тварин та комах (приматів, бджіл, термітів та ін.), у спільній життєдіяльності яких спостерігається чіткий ієрархізований розподіл і разом з тим кооперування функцій та взаємодій. [3].

Двосторонній процес соціалізації передбачає засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом входження в соціальне середовище, систему соціальних зв'язків і активне їх відтворення. Тобто людина не тільки адаптується до умов соціуму, елементів культури, норм, що формуються на різних рівнях життєдіяльності суспільства, а й завдяки своїй активності перетворює їх на власні цінності, орієнтації, установки.

З розгортанням науково-технічного прогресу, який тягне за собою ускладнення всіх форм суспільного життя, найрізноманітніших видів громадської та професійної діяльності, неухильно підвищується значущість людського фактора. Відповідно зростає потреба людини і суспільства не лише в досягненні законів розвитку зовнішнього, предметного, світу, а й у пізнанні самих себе, власних ресурсів і можливостей, а також тих закутків індивідуальної і колективної душі, непізнаність яких може становити потенційні ризики та загрози як для безпеки життєдіяльності самих людей, так і для світу, в якому вони живуть. Особливо нагальною є потреба самопізнання, а відтак і самовдосконалення в суспільствах, до яких належить і сучасне українське, — у тих, котрі переживають так званий перехідний період: прощаються зі своїм тоталітарним минулим, змінюють усталений устрій життя і систему цінностей, прагнуть в історично короткі строки вийти на рівень новітніх цивілізаційних досягнень [3].

Джерела сучасної концепції соціалізації містяться у працях американського психолога Альберта Бандури (нар. 1925), французького соціолога і юриста Габріеля Тарда, американського соціолога Толкотта Парсонса (1902— 1979). Нині процес соціалізації наука розглядає в широкому і

вузькому розумінні цього поняття. Соціалізація у широкому розумінні — це визначення походження і формування родової природи людини (йдеться про філогенез — історичний процес розвитку людства), у вузькому — процес включення людини в соціальне життя шляхом активного засвоєння нею норм, цінностей та ідеалів. З урахуванням цього соціалізацію можна розглядати як типовий та одиничний процеси. Типовий процес визначається соціальними умовами, залежить від класових, етнічних, культурних та інших відмінностей. Пов'язаний він із формуванням типових для певної спільноти стереотипів поведінки. Соціалізація як одиничний процес пов'язана з індивідуалізацією особистості, виробленням нею власної лінії поведінки, набуттям особистого життєвого досвіду, тобто зі становленням індивідуальності [4].

Формування особистості відбувається за допомогою власного досвіду становлення і розвитку в безпосередніх соціальних контактах, у процесі яких людина зазнає впливу мікросередовища, а через нього — і макросередовища, його культури, соціальних норм і цінностей. Це і є соціалізація особистості. У процесі соціалізації в людини формуються соціальні якості, знання, вміння, навички, що дає їй змогу стати дієздатним учасником соціальних відносин. Соціалізація відбувається як за стихійного впливу на особистість різних обставин життя, так і за цілеспрямованого формування особистості. Людина прилучається до групи, намагаючись стати її частиною, досягнути почуття Ми і почуття Я серед Ми що позбавляє самотності, дає відчуття сили і впевненості, спонукає до впливу на соціальне життя у групі в процесі міжособистісних контактів, сприяє набуттю індивідуального досвіду. Формами реалізації процесу соціалізації є соціальна адаптація та інтеріоризація середовища [2].

Серед багатьох учених побутує думка, що соціалізація тісно пов'язана з *адаптацією* — пристосуванням організмів до навколишнього середовища. Вони трактують соціалізацію як безперервну адаптацію живого організму до оточення, як його здатність пристосовуватися до реакцій інших людей. За Відповідно зростає потреба людини і суспільства не лише в досягненні законів розвитку зовнішнього, предметного, світу, а й у пізнанні самих себе, власних ресурсів і можливостей, а також тих — закутків індивідуальної і колективної душі, непізнаність яких може становити потенційні ризики та загрози як для безпеки життєдіяльності самих людей, так і для світу, в якому вони живуть. Особливо нагальною є потреба самопізнання, а відтак і самовдосконалення в суспільствах, до яких належить і сучасне українське, — у тих, котрі переживають так званий перехідний період: прощаються зі своїм тоталітарним минулим, змінюють усталений уклад життя і систему цінностей, прагнуть в історично короткі строки вийти на рівень новітніх цивілізаційних досягнень середовища [2].

У сучасних умовах створюється нове соціальне середовище, де формується зовсім інший тип людини, абсолютно відмінний від попередніх суспільств. Соціальний статус людини сьогодні — це головна рушійна сила суспільного розвитку. Беручи участь у політичному процесі, людина прагне

реалізувати свої інтереси, опираючись при цьому на певні суспільні норми, правила поведінки, культурні цінності, традиції суспільства. [1].

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – К. : Інстит психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2019. – Том VII. Екологічна психологія. – Випуск 47. – 336 с.

2. Основи соціальної психології: Навчальний посібник / О. А. Донченко, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін.; За ред. М. М. Слюсаревського. – К.: Міленіум, 2008

3. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. – Київ : Талком, 2018. – 580 с.)

4 <https://studentam.net.ua/content/view/3175/97/>)